

Altrament tinguem en compte que això no és exclusivament de la llengua d'oïl, car també ho trobem i no del tot rarament en llengua d'oc, des de l'origen: hi ha *mervelha* en els Poemes de Sant Pons i de Sant Antoni, *mervilhas* en las *Joyas del Gai Saber*, *merbilha* en cinc o sis textos medievals gascons, del Bearn i de la Gironda (PSW, 215b i 217a); i avui *merbelbo*, *merbilbo*, en parlars de Gascunya i del Llenguadoc (TdF) que precisament són els dialectes menys accessibles a l'afrancesament. Però més encara: puix que en tenim alguns casos fins en català antic: «yo testis y los demás de la present vila nos fem gran *mervella* com --- dits basters se són fets rics» en una data com 1568 i en un lloc com Oliana (CaCandi, Misc. II, 90) on de cap manera no podem pensar en influència francesa; i ho tenim ja en el S. XIII: «aquest verger és fort bé clos, / e hac lains molt bell repòs: / al verger hac un bell star, / a *merveylla* fo beyll e clar: / tots estan en aquell alberc, / l'infant e-ls savis ---» en els *Set Savis* (ed. Mussafia, v. 147), on la mètrica assegura el trisílab, per damunt de tot dubte.

Aquesta altra anomalia només hi ha una manera d'explicar-la, i és admetent que en una part del llatí vulgar, encara que fos en data tardana, es va produir una metàtesi, fenomen tan freqüent quan és entre vocals pretòniques MIRABILIA > MARIBILIA, d'on *marveille*, *merveille*; d'altra banda *marevella* passà en alguns llocs a *maravella*, cohaborant-hi la influència de la *r*, de la *a* anterior, i per tant dominant, i la dissimilació *e-é* > *a-é*. Això té el gran avantatge d'explicar per una sola hipòtesi totes tres anomalies fonètiques: a) la síncope anòmala del francès i part de l'occità i el català antics; b) el fet de l'alteració de timbre de la *i* inicial; i c) el timbre *ma-* i no *me-*, general en les tres llengües hispàniques i predominant o coexistent en totes les altres.

Certament també caldrà admetre, de més a més, que es varen produir encreuaments i compromisos entre la forma metatètica *MARIBILIA i la forma MIRABILIA, mantinguda i renovellada constantment gràcies a la influència del llatí. En el francès i la llengua d'oc el timbre llatinitzant *mer-* es conservà millor, en altres formes es mantingué millor la -A- interna, i en quasi totes, poc o molt, es combinaren o contrabalançaren, ara l'un, ara l'altre dels dos factors. En fi també degué haver-hi, en alguns punts, el semi-cultisme dissimilat *mirabilia* > *meravilha* que jo suggeria primer, i que també donaria lloc a compromisos amb altres.

Si algú objecta que és una explicació complicada podem contestar-li que n'hi ha d'haver una o altra, i que essent indefensables totes les que s'han provat, s'imposa acceptar aquesta.⁵

DERIV.: *Meravellar* [S. XIII; Llull, *VidesR*, i ja l'hem citat en Jaume I]: «un hom savi parlava ab un hom foyll --- e esdevenç-se que --- sentí en son coratge moviment de ira --- e ell se *meraveyllà* fortment com per la foyllia --- se era mogut a ira; dementre que lo hom savi axí se *meraveyllava*, la memòria hac deliberat --- lo enteniment a entendre paciència ---», Llull (*Merav.*, NCl. IV, 12); «ben pots *maravelar* mils

del cel e de la terra», *VidesR*, 251v1 (trad. *mirare*, 790.18); «com féu la ley / aquell bon rey / dit Asuer, / çla reyna Esther / no la-n tolgué / ---? / No-t *maravelles* / si qui pot més, / a ley sospès!», JRoig (*Spill*, 11010). *Meravellador*; *meravellament*.

Meravellós [S. XIII, Llull]: «aquella influència de obra tan gran e tan *maraveylosa*» (*Gentil*, 151); «fort beyla e *marave<l>losa* corona» en el *Llibre dels Privilegis* de Catí de 1328 (BSCC xv, 201); «la terra e la mar e les grans e *maravelloses* coses que hi són ---», Eiximenis (*Do. Comp.*, NCl., 44; *CoDoACA* XIII, 318.10); «¿*Maravelles-te* tu que Déus, qui ama singularment los bons hòmens, assigna la fortuna adversa als qui vol que sien *maravellosos* i excellents, ab la qual se exerciten? Certes pas jo no *me-n meravell* si --- la dita fortuna los ix a carrera, e-ls dits hòmens se combaten ab ella», AntCanals (*Providència*, NCl., 94.2); «l'alt seu statge / inenarrable / no recitable, / *maravellós* / e gloriós», JRoig (*Spill*, 11789). *Meravellosament* [«gloriosament e *maravellosa* fo fet ---», Llull]. +*Sobresmeravellós*: «Oh amadora e *sobresmaravellosa* humiliació! Que lo Déu eternal --- se sia tant baixat que vulla ésser fet hom corruptible e menyspreat!», Boliver (*Excitatori*, 116). *Meravellejar*. *Meravellera*.

Remirar 'contemplar amb complaença' [Llull]: «esguardem en lo cel, veent con és gran, *remirant* lo sol, la luna, les esteles» (*Blang.*, NCl. I, 156, 17); també en *Merav.*: «con vené que cinc e sis ans / agreu abdos aycests infan, / foren jugoses e plaens / e *remiraven* los les gens», «Venc un dia que Pons Pilat / de son palau és *remirat* [s'ha estat contemplant]', / e veé un fort bel vergers», *Lleg. Rim. Sev.*, 111, 149. *Remirar*: «dementre que lo filosof, ab sos scolans, anava per lo verger, *remirant* los arbres e les flors e les aygues ---», Llull (*Merav.*, NCl. II, 34); JRoig (*Spill*, 8513); 'id. amb ulls inquisitius': «anem a buscar tres donas - per *remirar-la*» ('inspeccionar-la'), MilàF (*Romillo.*, 233C.2f.); «Si jo fadrineta fos, / aniria *remirada* / de no pendre mocadors / d'un jove que no m'agrada», Camps Merc. (*Folk.* I, 86); *Spill*, 2262.

Admirar [c. 1460]: «una gran sala molt *maravellosa*, tota obrada de maçoneria --- les parets de jaspis --- ymatges que fahien *admirar* als *miradors*, les finestres e les colones eren de pur crestaill ---», JoMartorell (*Ag.* II, 18.4f.); i en els diccs. des del DTò. 1647 («*admirar* o *marevellar-se*: mirari ---», pres del ll. *admirari* id.; *admirable* [DTò. 1647 «mirus, mirabilis»]; *admiració* [JoMartorell]: «com fom dins la ciutat, vem infinda gent per les torres e per les places, finestres e terrats que era una gran *admiració* de veure tanta gent armada», «dels nostres moviments no deus haver *admiració* alguna» (*Ag.* I, 68; II, 104); *admirat* «stigueuren molt *admirats* quina era stada la causa ---», JoMartorell (*Ag.* I, 67); *admirador*; *admiratiu*: «La meva dècima està bé—. La vaig llegir enmig d'un silenci *admiratiu* dels alumnes ---», Coromines (*Di. i Records* I, 2).

CPT.: *Primmirat*, V. *prim*. *Mirabajà* mall. [Dag., *-bejà*; AlcM] planta *mirabilis Jalapa*, també *merave-*